

ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗАНЯТТЯ З БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Терміни та визначення

Список використаних джерел є переліком друкованих, магнітних, оптичних та електронних носіїв інформації, а також інтернет-ресурсів, використаних автором при написанні наукової роботи, з певною інформацією про них.

Ця інформація – **сукупність відомостей про джерело** – **називається бібліографічним записом.**

Бібліографічний запис складається з 2 частин: заголовок та бібліографічного опису.

❑ **Заголовком**, зазвичай, є прізвище автора.

❑ **Бібліографічний опис** – це записана за певними правилами сукупність бібліографічних даних - конкретних відомостей про автора і назву твору, місце і рік видання та багато інших, які призначені для ідентифікації та загальної характеристики документу.

Бібліографічний опис є основною частиною бібліографічного запису, адже він найбільш інформативний. Тому вся інформація про документи в бібліотечній, науково-інформаційній, книговидавничій, науковій діяльності здійснюється саме за бібліографічним описом.

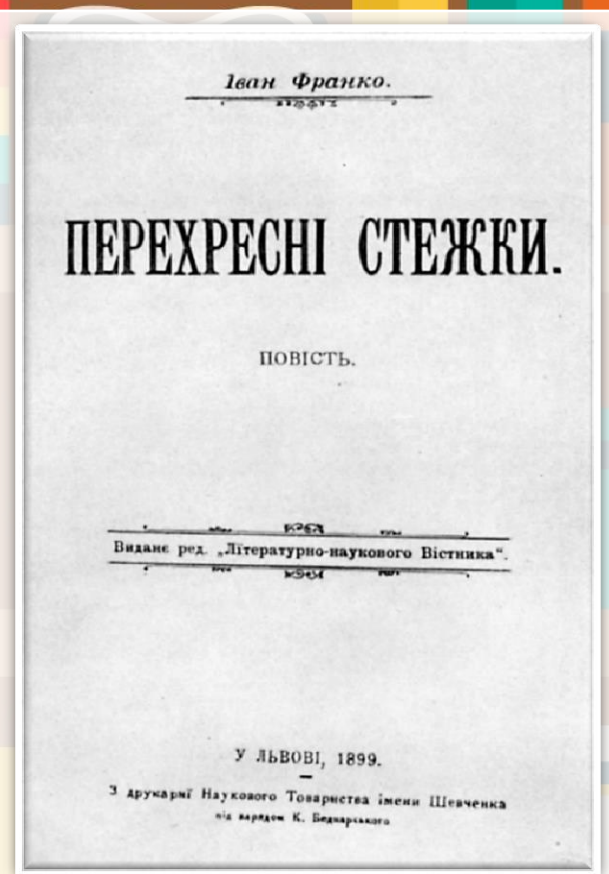
ЗАПАМ'ЯТАТИ!

Головним джерелом відомостей для бібліографічного опису насамперед є титульний аркуш, титульний екран електронного документа.

В бібліографічному описі відомості з титульного аркуша подаються в незмінному вигляді (3-тє вид. ;Третє вид.)

Титульний аркуш (від лат. Titulus - напис, заголовок) - заголовний аркуш видання, основний титульний елемент книги, на якому зазначаються основні відомості про неї: *прізвище автора, назва, жанр, місце і час видання, видавництво, назва серії, номер тому, кількість сторінок* та інше.

Буває так, що відомостей, необхідних для ідентифікації видання, на титульній сторінці недостатньо. Тоді вже звертаються до інших елементів книги (звороту титулу, обкладинки та інших). При необхідності в описі **можуть бути наведені відомості, запозичені із джерел поза документом.**

**Титульна сторінка
повісті Івана Франка
“Перехресні стежини”**

Нормативні документи

Структура та зміст бібліографічного запису визначаються 6 основними державними стандартами.

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006	СІБВС. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT).	чинний з 01.07.2007
ДСТУ ГОСТ 7.80:2007	СІБВС. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80-2000, IDT).	чинний з 01.04.2008
ДСТУ 3582:2013	Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ).	чинний з 01.01.2014
ДСТУ 7093:2009	СІБВС. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11-2004, MOD; ISO 832:1994, MOD).	чинний з 01.04.2010
ГОСТ 7.12-93	СИБИД. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общин требования и правила.	чинний з 01.01.1997
ДСТУ 8302:2015	Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. — Вперше. (Перевидано з поправками)	чинний з 01.07.2016

Базовим є ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Опис за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Відповідно до цього стандарту структура бібліографічного опису складається з **8 областей** (виділені шрифтом області умовно можна вважати факультативними):

1. Область назви та відомостей про відповідальність;
2. Область видання;
3. Специфічна область матеріалу чи виду ресурсу;
4. Область вихідних даних (місце видання, видавництво, рік видання);
5. Область фізичної характеристики (сторінки, ілюстрації, CD-ROM, інше);
6. Область серії;
7. Область примітки ;
8. Область стандартного номера та умов доступності.

Для структурування такого великого та різноманітного матеріалу в ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 застосовуються **знаки пунктуації**: граматичні та приписані.

Приписана пунктуація (умовні знаки розподілу) сприяє розпізнаванню окремих елементів в описах різними мовами у вихідних формах каталогізації – записах на картках в бібліотечних каталогах, в списках до авторських робіт, на екрані монітора комп'ютера і т. п.

В якості приписаної пунктуації виступають розділові знаки та математичні знаки.

Наприкінці бібліографічного опису ставиться крапка.

ЗАПАМ'ЯТАТИ! Бібліографічний опис документа відповідає мові вихідних відомостей документа - насамперед титульного аркуша

**Схема бібліографічного опису
згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006**

. –	крапка та тире
.	крапка
,	кома
:	двокрапка
;	крапка з комою
...	багатокрапка
/	навкісна риска
//	дві навкісні риски
()	круглі дужки
[]	квадратні дужки
+	знак плюс
=	знак рівності

Заголовок бібліографічного запису (ПІБ одного автора). Основна назва [Позначення матеріалу] = Паралельна назва : Підназва / Відомості про відповідальність. — Відомості про видання. — Специфічні відомості. — Місце видання : Видавництво, Дата видання. — Кількість сторінок : Ілюстрації ; Розмір + Супровідний матеріал. — (Основна назва серії, ISSN ; Номер випуску серії). — Примітки. — ISBN : Ціна, Наклад.

Приклад бібліографічного опису згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Левітін Є. Я. Загальна та неорганічна хімія [Текст] = General and inorganic chemistry : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Є. Я. Левітін, А. М. Бризицька, Р. Г. Ключєва ; за заг. ред. Є. Я. Левітіна. — 3-тє вид. — Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. — 512 с. : іл. — (Національний підручник). - 24 см + 1 електрон. опт. диск. — 5000 екз. — ISBN 5-8459-0168-5 (в паліт.).

Опис за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 дозволяє дати, напевно, найдокладнішу інформацію про джерело, ніж будь-який інший нормативний документ у світі. Ним керуються під час ведення своїх каталогів усі наукові бібліотеки України. Але для авторів студентських робіт та навіть дисертацій він дещо складний.

З 2016 року вступив в дію **ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»**, який, порівняно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, значно спростив опис документів.

Слід відзначити, що в ДСТУ 8302:2015 мова йде про бібліографічні посилання, тобто опис джерел, на які автор посилається в тексті своєї роботи. За вимогами ДСТУ 8302:2015 позатекстові посилання являють собою повний бібліографічний запис, що поєднує в собі елементи ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Заголовки» та ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний опис", але за вельми спрощеним варіантом.

Позатекстове бібліографічне посилання може містити такі елементи (ДСТУ 8302:2015, пункт 5.4.4)

1. Заголовок бібліографічного запису (ім'я автора);
2. Основну назву документа;
3. Відомості, що належать до назви (пояснюють і доповнюють її);
4. Відомості про відповідальність (містять інформацію про осіб і/або організації, які брали участь у створенні документа);
5. Відомості про повторність видання (містять інформацію про зміни й особливості цього видання відносно попереднього);
6. Вихідні дані (містять відомості про місце видання (випуску), видавця та рік випуску документа);
7. Позначення та порядковий номер тому, номера або випуску, якщо є посилання на твір або публікації з багаточастинного (багатотомного чи серіального) документа;
8. Відомості про обсяг (кількість сторінок) документа;
9. Назву документа (журналу, збірника, газети тощо), номер, в якому опубліковано об'єкт посилання (наприклад, статтю);
10. Відомості про місце знаходження об'єкта посилання — номер сторінки в документі (у разі посилання на його частину);

Тобто, елементи бібліографічного запису (заголовок і бібліографічний опис) подаються згідно ДСТУ ГОСТ 7.80:207 і ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Але з урахуванням таких **особливостей** (ДСТУ 8302:2015, пункт 4.4):

- ☐ замість знака «крапка й тире» («. —»), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні **рекомендовано** застосовувати знак «крапка»;
- ☐ подання позначення матеріалу *не обов'язково*;
- ☐ подання інформації не з титульної сторінки *дозволено* без квадратних дужок;
- ☐ в заголовку наводяться від одного до трьох авторів або назва;
- ☐ подання чотирьох і більше авторів перед назвою — *не обов'язково* (тільки за необхідності). В такому разі дозволено подати за навскісною ризкою одного автора та словосполучення «та ін.»;
- ☐ повторення відомостей про авторів за навскісною ризкою *не обов'язково*;
- ☐ подання назви видавництва або прізвища видавця *не обов'язково*;

- ❑ подання відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер *не обов'язково*;
- ❑ бібліографічний опис *дозволено* укладати в скороченій формі, обмежуючись необхідною для ідентифікації інформацією;
- ❑ *дозволено* в аналітичному описі (частини документу: статті, параграфу, глави) розділовий знак «дві навскісні» замінювати крапкою, а назву документу виділяти шрифтом. Назву *дозволено* скорочувати;
- ❑ *дозволено* в описі віддалених ресурсів словосполучення «Режим доступу» або еквівалент іншою мовою замінити «URL»;
- ❑ **рекомендується** застосовувати DOI замість електронної адреси.

Як бачите, скорочення областей бібліографічного опису в ДСТУ 8302:2015 не мають імперативного характеру (відзначені курсивом), окрім першого та останнього пунктів (відзначені жирним шрифтом). Використовуючи ці можливості, автори наводять в описах відомості, які вважають більш доцільними. Тому описи джерел за ДСТУ 8302:2015 можуть різнитися, що ви і побачите в наведених далі прикладах.

Давайте подивимось, як положення ДСТУ ГОСТ 8302:2015 спростили схему бібліографічного запису за ДСТУ ГОСТ 7.80 і ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (кольоровим шрифтом позначені відомості, виключені з опису):

Схема бібліографічного опису згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Заголовок бібліографічного запису (**один автор** при наявності від 1 до 3 авторів). Основна назва = **Паралельна назва** : Підназва / Відомості про відповідальність. — Відомості про видання. — **Специфічні відомості**. — Місце видання : **Видавництво**, Дата видання. — Кількість сторінок : **Ілюстрації ; Розмір + Супровідний матеріал**. — (**Основна назва серії, ISSN ; Номер випуску серії**). — Примітки. — **ISBN : Ціна, Наклад**.

Схема бібліографічного опису згідно з ДСТУ ГОСТ 832:2015

Заголовок бібліографічного запису (від 1 до 3 авторів). Основна назва : Підназва / Відомості про відповідальність. Відомості про видання. Місце видання, Дата видання. Кількість сторінок.

Приклад бібліографічного опису згідно з ДСТУ ГОСТ 832:2015

Смолій В. А., Пінчук Ю. А., Ясь О. В. Микола Костомаров : віхи життя і творчості : енцикл. довід. / за заг. ред. В. А. Смолія. Київ, 2005. 543 с.

Перш ніж перейти до розгляду прикладів бібліографічного опису, хочу ще раз відзначити, що об'єктами складання бібліографічного опису є **всі види опублікованих та неопублікованих документів на будь-яких носіях** – книги, серіальні, нотні, продовжувані видання, картографічні, аудіовізуальні, образотворчі, нормативні та технічні документи, електронні ресурси.

Залежно від структури описи розрізняють на:

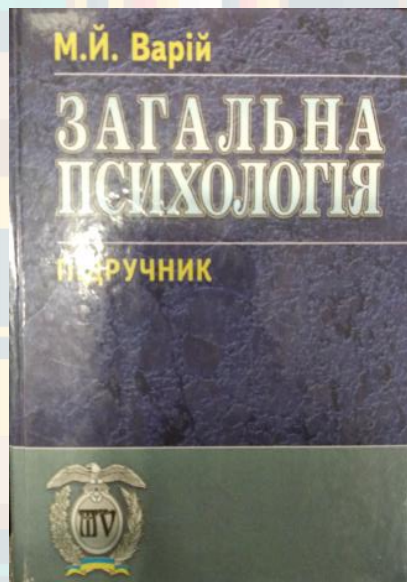
- ☐ однорівневий бібліографічний опис – це опис одного окремо взятого (однчастинного) документа (монографії, підручника, довідника тощо);
- ☐ багаторівневий бібліографічний опис – це опис багаточастинного документа (багатотомного видання);
- ☐ аналітичний бібліографічний опис – це опис частини документа (статті з періодичного видання чи збірки).

В нижче наведених прикладах прошу звернути увагу на скорочення слів і словосполучень в бібліографічних описах. Скорочення вживаються не довільно, а також відповідно до стандартів: **ДСТУ 3582:2013** - скорочення слів українською мовою, **ДСТУ 7093:2009** - іноземними європейськими мовами, **ГОСТ 7.12-93** – російською мовою.

Кожен з цих стандартів складається з:

- ☐ загальних правил скорочення слів і словосполучень;
- ☐ табличного додатку «Перелік особливих випадків скорочення слів і словосполучень у бібліографічному описі».

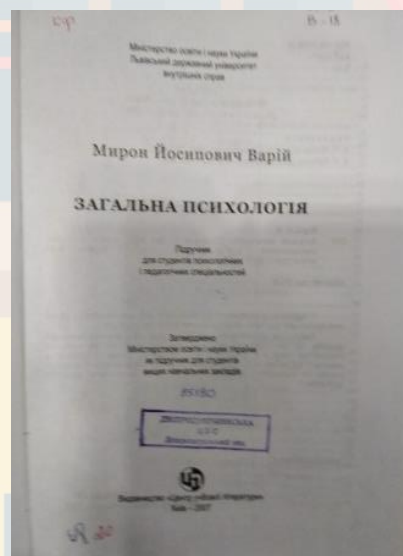
Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел

ОДНОЧАСТИННЕ ВИДАННЯ. КНИГА 1 АВТОРА

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

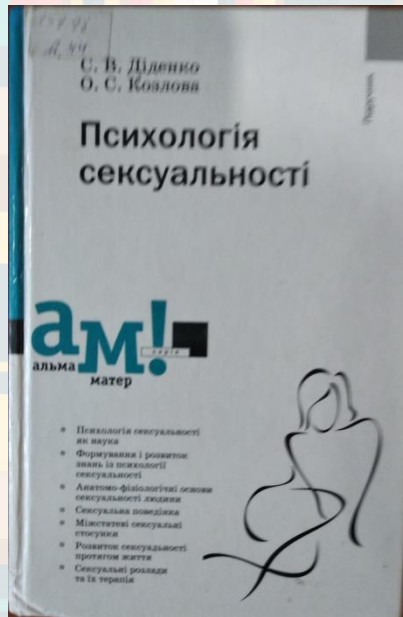
Варій М. Й. Загальна психологія : підруч. для студентів психолог. і пед. спец. / М. Й. Варій; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Київ : Центр учбової літ., 2007. – 968 с.

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Варій М. Й. Загальна психологія : підруч. для студентів психолог. і пед. спец. Київ, 2007. 968 с.

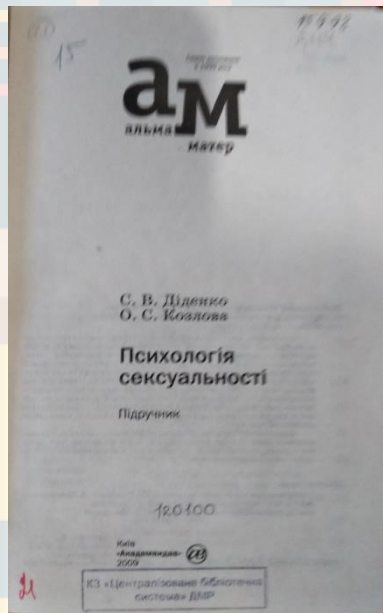
Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел

ОДНОЧАСТИННЕ ВИДАННЯ. КНИГА 2 АВТОРІВ

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Діденко С. В. Психологія сексуальності : підручник / С. В. Діденко, О. С. Козлова. - Київ : Академвидав, 2009. – 304 с. – (Серія «Альма-матер»).

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Діденко С. В., Козлова О. С. Психологія сексуальності : підручник. Київ, 2009. 304 с.

Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел

ОДНОЧАСТИННЕ ВИДАННЯ.

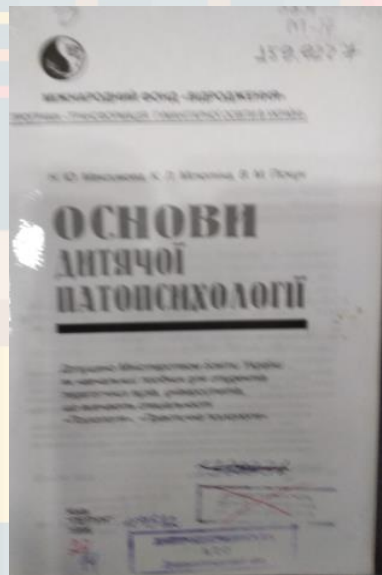
КНИГА 3 АВТОРІВ

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології : навч. посіб. для студ. пед. вузів, ун-тів, що вивчають спец. "Психологія", "Практична психологія" / Н. Ю. Максимова, К. Л. Мілютіна, В. М. Піскун ; Міжнар. Фонд "Відродження". - К. : Перун, 1996. - 464 с. - (Програма "Трансформація гуманітарної освіти в Україні").

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології : навч. посіб. для студ. пед. вузів, ун-тів, що вивчають спец. "Психологія", "Практична психологія". Київ, 1996. 464 с.

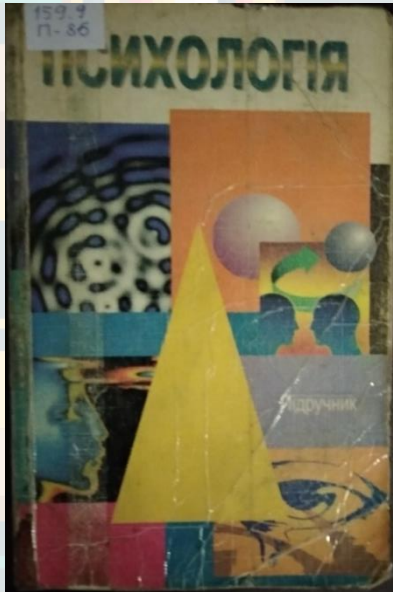

Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел

ОДНОЧАСТИННЕ ВИДАННЯ. КНИГА 4 ТА БІЛЬШЕ АВТОРІВ

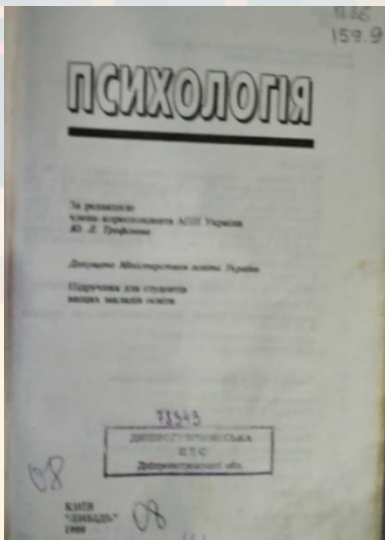
за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Психологія : підруч. для студентів вищ. закл. освіти / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук [та ін.] ; за ред. Ю. Л. Трофімова. - 2-ге вид. — Київ : Либідь, 1999. - 558 с.

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Психологія : підруч. для студентів вищ. закл. освіти / Ю. Л. Трофімов та ін. 2-ге вид. Київ, 1999. 558 с.

або

Трофімов Ю. Л., Рибалка В. В., Гончарук П. А., Кириленко Т. С., Кудріна Т. С. Психологія : підруч. для студентів вищ. закл. освіти. 2-ге вид. Київ, 1999. 558 с.

Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел

БАГАТОТОМНЕ ВИДАННЯ. ОКРЕМИЙ ТОМ

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Історія української культури. У 5 т. Т. 3. Українська культура другої половини XVII - XVIII століть / ред. В. А. Смолій. - Київ : Наук. думка, 2003. - 1246 с. *або*

Українська культура другої половини XVII - XVIII століть / ред. В. А. Смолій. - Київ : Наук. думка, 2003. - 1246 с. – (Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Патон Б. Є. ; т. 3).

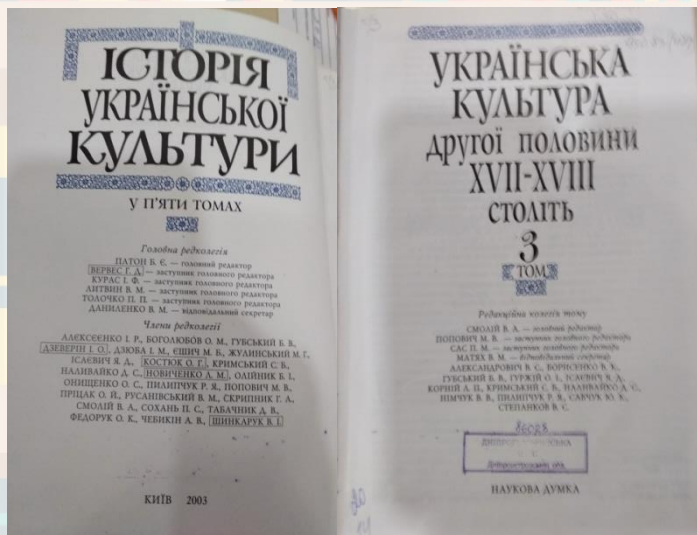
або

Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Патон Б. Є. – Київ : Наук. думка, 2000-2011. Т. 3 : Українська культура другої половини XVII - XVIII століть / ред. В. А. Смолій. - 2003. - 1246 с.

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Патон Б. Є. Київ: Наук. думка, 2000-2011. Т. 3 : Українська культура другої половини XVII - XVIII століть / ред. В. А. Смолій. 2003. 1246 с. *або*

Історія української культури . У 5 т. Т. 3. Українська культура другої половини XVII - XVIII століть / ред. В. А. Смолій. Київ , 2003. 1246 с.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНО-ОСВІТНЬО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА

— ПРАКТИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ И СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА —
— APPLIED PSYCHOLOGY AND SOCIAL WORK —

Число випусків
 щомісяця
у листопаді

Розпочинається перепідписка на 2013 рік!
Наш передплатний індекс 74046

Крім виходження
у дорослість

Причини психологічного
невдавання

Тренінг психологічної
свідомості школярів
до життя

Чому «Я» зникає?

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. - №9. – С. 3-7.

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість // Практична психологія та соціальна робота. 2012. №9. С. 3-7.

або

Поліщук В. М. Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до вступу у дорослість. *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. №9. С. 3-7.

КРИЗА ВХОДЖЕННЯ У ДОРОСЛІСТЬ ЯК ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД ВІД ЮНАЦЬКОГО ВІКУ ДО ВСТУПУ У ДОРОСЛІСТЬ

Поліщук В. М., кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри практичної психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

[illegible][illegible]

АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС ДОКУМЕНТУ (ЧАСТИНИ З ВИДАННЯ)

СТАТТЯ З ПРОДОВЖУВАНОГО ВИДАННЯ

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

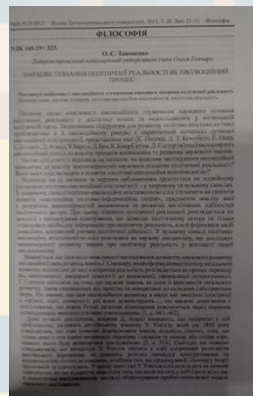
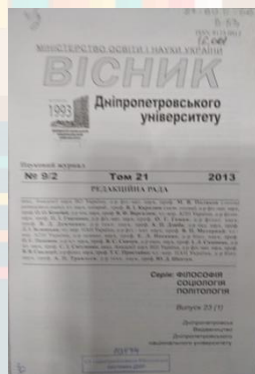
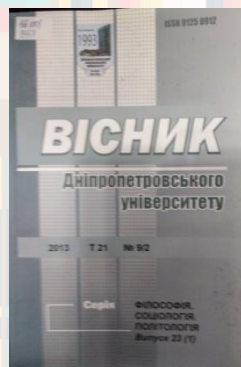
Токовенко О. С. Наукове пізнання політичної реальності як революційний процес // Вісник Дніпропетровського університету. – 2013. – Т. 20, вип. 23 (1). – С. 3-17.

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Токовенко О. С. Наукове пізнання політичної реальності як революційний процес // Вісник Дніпропетровського університету. 2013. Т. 20. Вип. 23 (1). С. 3-17.

або

Токовенко О. С. Наукове пізнання політичної реальності як революційний процес. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2013. Т. 20. Вип. 23 (1). С. 3-17.

Інтернет-ресурси (електронні документи, бази даних, сайти)

за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Шарая А. А. Функції державної служби за законодавством України / Шарая А. А. // Юридичний науковий електронний журнал. - 2017. - № 5. - С. 115–118. – Режим доступу : http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf (дата звернення: 03.10.2022).

Яцків Я. С. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку / Я. С. Яцків, Б. А. Маліцький, С. Г. Бублик. - Наука та інновації. - 2016. - Т. 12, № 6. - С. 6–14. – Режим доступу : <https://doi.org/10.15407/scin12.06.006> (дата звернення: 03.10.2022).

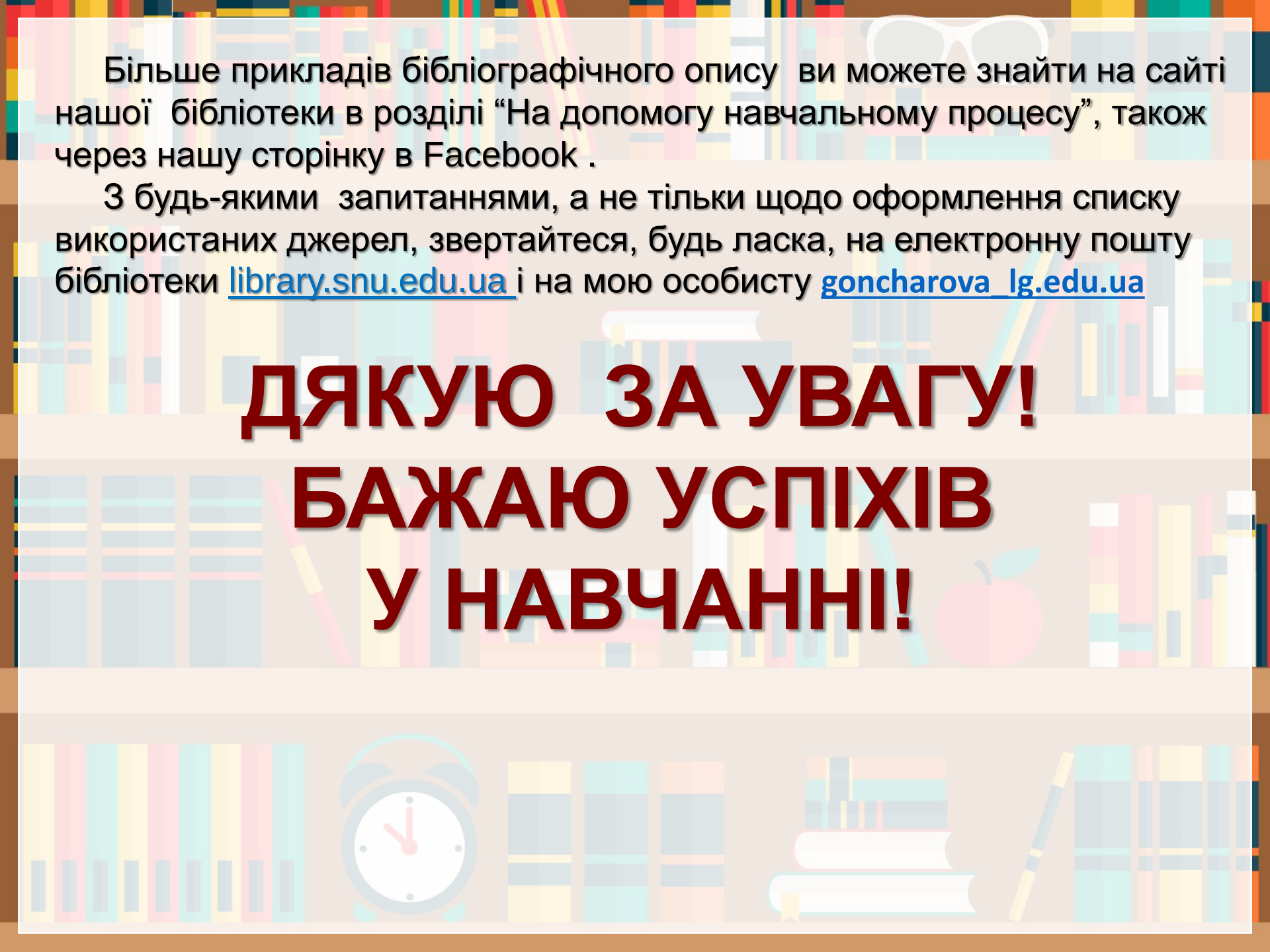
Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : сайт. - Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 03.10.2017).

за ДСТУ ГОСТ 8302:2015

Шарая А. А. Функції державної служби за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf (дата звернення: 03.10.2022).

Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. *Наука та інновації*. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. URL: <https://dx.doi.org/10.15407/scin12.06.006> (дата звернення: 03.10.2022).

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 03.10.2022).

Більше прикладів бібліографічного опису ви можете знайти на сайті нашої бібліотеки в розділі “На допомогу навчальному процесу”, також через нашу сторінку в Facebook .

З будь-якими запитаннями, а не тільки щодо оформлення списку використаних джерел, звертайтеся, будь ласка, на електронну пошту бібліотеки library.snu.edu.ua і на мою особисту goncharova_lg.edu.ua

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!
БАЖАЮ УСПІХІВ
У НАВЧАННІ!